

Delavska Pravica

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izbaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Za pošteno in stvarno delo!

V zadnjem času se Evropa prav vehementno bori proti brezbožnemu komunizmu. Dočim je ta boj na eni strani opravičen, je pa na drugi strani strašno nevaren v smeri kot se razvija. Današnje politično strankarsko življenje izrablja ta boj v svojo lastno korist in kar brez vsake podlage proglašča vsakogar, ki ne pripada tej politični ednici, za komunista. Prav tako delajo različni politični koristolovci, ki se na vsak način hočejo uveljaviti v posameznih družabnih stanovih. Ker jim to ne gre tako lahko in ker pri obstoječih strokovnih organizacijah ne naletijo na simpatije, ti kratkoročno proglašajo vse za komuniste. Tretjič pa je tudi industrija, to je kapital, ki se hoče vsakega zavednega delavca iznebiti. Ker mu nima pri pridnem in vestnem službovanju ničesar očitati, ga kratkoročno proglašajo zopet za komunista. In tako smo prišli v tej borbi proti komunizmu tako daleč, da končno človek res misli da so danes v Evropi sami komunisti.

Toda temu ni tako. Jasno je, da je človek, ki ima količkaj udobno življenje, da ga ne mori vsakodnevna skrb za napotrebnejši kruh in mu ne visi nad glavo neprestano Damoklejev meč brezposelnosti, vsaj deloma zadovoljen s svojim življenjem in ne bo vprašal za kake komunistične prevratne akcije. Če bi bilo teh zadovoljnih ljudi čim več, tem manj bi bilo strahu za komunizem. Smelo lahko trdimo, da je dandanes ves evropski komunizem morda le z malenkostno izjemo, le izraz nezadovoljstva nad strašno borbo za samoobrambo in ohranitev življenja. To borbo in negotovost je pa povzročila sedanja anarhija v gospodarstvu in družbi.

Najidealnejši boj proti tej anarhiji vodijo delavske strokovne organizacije. Zato jim je treba dati vso podporo. Kakor hitro se pa svobodne strokovne organizacije pri delu ovirajo in se jih skuša celo razbiti ali pa se proglašajo za komunistične celice, je odstranjen edini faktor, kateremu delavstvo more zaupati. S tem bi se pa zlo le še povečalo.

Vsakomur je znano da so danes za življenje delovnega človeka težki časi. Sramotno nizke plače, ki niso niti najmanj zadostne za dostojno preživljanje družine, velika brezposelnost in neprestani strah pred izgubo še tega malega zaslužka, to so momenti, ki so vredni vsega upoštevanja. Sedaj pa vzemimo človeka, ki se žrtvuje vsak dan v strokovni organizaciji, ki je zakonita, da omili vsaj malo položaj organiziranemu delavstvu. Kar naenkrat je ta človek proglašen za pripadnika ali pa vsaj za orodje kominterne. Kakšen moralen udarec je to za duševnost tega borca, ki želi, da bi mirno prešli težke čase. Idealizem pobijati na ta način se pravi klicati vruga nad celo človeško družbo.

Zato je predvsem potrebno, da se iz boja proti komunizmu izločijo vsi elementi, ki iščejo pri tem svoje lastne koristi. Naj bodo to ali politične stranke, ali posamezniki ali industrija. Pri tem bo prenehalo pavšalno sumničenje ali pa celo direktno denunciranje dobrohotnih ljudi. S tem bo boj proti komunizmu prešel šele na stvarna tla. Delo strokovnih organizacij se bo videlo v jasnejši luči in marsikomu bo potem obzorje bolj čisto kot pa je danes. Prepričan bo, da položaj vendarle ni tako zameglen kot je bil prej in končno tudi, da naša Jugoslovanska strokovna zveza vozi svojo barko v čistih, ne pa v kalnih vodah.

Tudi za oblast je nujno potrebno, da delo strokovnih organizacij gleda jasno, ne pa skozi politična in kapitalistična očala, ki namenoma za-

Delo na uveljavljanju kolektivnih pogodb se nadaljuje

Kolektivna pogodba v tekstilni tovarni na Viru sklenjena

Ze pred časom je delavstvo tovarne obvezil na Viru pri Domžalah potom svoje organizacije Jugoslovanske strokovne zveze predložilo podjetju osnutek kolektivne pogodbe za ureditev delovnih in plačilnih razmer. Delavstvo tedaj te pogodbe ni moglo uveljaviti, pač pa si je priborilo 10 odstotno zvišanje plač in zagotovilo od podjetja, da se bo pogodba sklepala potem, ko bo sklenjena pogodba za tekstilno industrijo v dravski banovini. Čeprav to podjetje ni strogo tekstilno podjetje, smo bili vendar le mnenja, da po svojem značaju in načinu dela spada v sklop tekstilne stroke in da bo sklenjena pogodba za tekstilno delavstvo veljala tudi za to podjetje. Podjetje pa ni šlo v sklop Zveze delodajalcev tekstilne stroke, zato je bilo treba, da se vprašanje kolektivne pogodbe za to podjetje rešuje posebej. Dne 15. okt. se je na kraju samem vršila tozadevna razprava, na kateri se je našel obojestranski sporazum in sklenila pogodba. Zastopniki delavstva in podjetja so se zedinili, da z majhnimi nebitnimi izjemami osvoje kolektivno pogodbo, ki je bila sklenjena za tekstilno industrijo. Istočasno se vsemu delavstvu zvišajo plače za 5%.

S tem je vprašanje kolektivne pogodbe za delavstvo tega podjetja za enkrat dokaj zadovoljivo rešeno. Ni pa zadovoljivo rešeno vprašanje plač samih, ki so v tem podjetju ostale daleč za plačami ostalih tekstilnih industrij. Ker plač trenutno ni bilo mogoče tako dvigniti, da bi odgovarjale

plačam pogodbe za tekstilno industrijo, se bodo mogle le-te regulirati in izboljšati, ne da bi bilo treba za to odpovedati pogodbo, ki je sklenjena do konca leta 1937. To smo v kolektivni pogodbi tudi označili.

Navedena tovarna obratuje že več let in je opremljena z modernimi stroji za izdelovanje obvezil in zaposluje povprečno 40 do 50 delovnih moči, od katerih so nekateri že po več let zaposleni in kvalificirani za ta dela. Delavstvo do zadnjega časa ni bilo strokovno organizirano. Ker se ni brigalo za svoj položaj, je razumljivo, da je ostalo s plačami daleč za plačami delavstva v ostalih tovarnah. Plače od Din 1.50 do 2.— na uro za delavke pri strojnem delu ne more nihče smatrati za plače. Smelo trdimo, da podjetje v gospodarskem pogledu ne stoji slabo in bi moglo brez nevarnosti za nadaljnji obstoj dati svojemu delavstvu za njihovo delo odgovarjajoče plače. Z novo pogodbo se bodo plače, ki smo jih zgoraj navedli, izboljšale od prvotnih za 15 do 30%, kljub temu pa bodo ostale še vedno pod najnižjimi plačami, ki so določene v kolektivni pogodbi za tekstilno delavstvo. Delavstvo naj se zaveda, da s tem ni zaprlo zadnjih vrat in da bo moralo stalno stremeti in delati na tem, da bo vse ono, kar je doslej zamudilo, v bodoče nadomestilo. Prav tako se mora zavedati podjetje, da je v korist njega samega, da ima tako delavstvo, ki bo za svoje pošteno delo tudi pošteno plačano.

Zopet nov udarec

Zavarovalci na temelju zakona o zavarovanju delavcev imajo v primeru obolenja pravico do dajatev po §§ 45. in 46. citiranega zakona.

§ 45. daje članom takozvane redne dajatve: Zdravljenje in hranarino največ za pol leta.

§ 46., točka 2 pa omogoča dajanje hranarine tudi preko polletne dobe, toda ne dalje nego leto dni. Ljubljanski okrožni urad je do sedaj priznaval pod določenimi pogoji hranarino za dobo enega leta. Te izdatke je krilo z rednimi dohodki. Ravnateljstvo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je pa na zadnji seji sklenilo, da smejo okrožni uradi dajati hranarino in zdravljenje preko pol leta le iz rezervnih fondov ali pa iz sredstev likvidacijske imovine. Likvidacijska imovina je tista imovina, ki izvira od bolniškega zavarovanja pred letom 1922.

Kaj pomeni dejansko ta sklep?

Da bodo dobivali člani v primeru obolenja od sedaj naprej zdravljenje in hranarino le in največ za dobo 26 tednov. Osrednji urad je ukinitel dajatev sicer zavil v obliko, ki pušča na prvi pogled možnost, da bi mogli okrožni uradi dajati podpore tudi preko 26 tednov. V resnici pa ne obstoja taka možnost pri nobenem okrožnem uradu. Kajti noben okrožni urad nima niti tolikega re-

zervnega fonda niti tolike likvidacijske imovine — če jo sploh ima, da bi mogel kriti izdatke za zdravljenje in hranarino preko 26 tedenske podporne dobe. Zaradi tega je sploh nerazumljiv tak sklep ravnateljstva, ki nosi v javnosti naslov, da vodi in upravlja socialen zavod. Vemo, kaj zasleduje s tem sklepom Osrednji urad. Hoče, in če obvelja ta sklep, bo tudi dosegel, da se bodo bremena pri okrožnih uradih zmanjševala, da bodo delali okrožni uradi s prebitki, ki se bodo uporabljali za sanacijo pasivnih okrožnih uradov.

Silno brihtno gospodarstvo. Slično, kakor pri raznih samoupravah, ki hočejo kriti deficite na ta način, da nalagajo tistim, ki že itak gagajo, še večja bremena, dočim napravijo pri imovitih slojih velik ovinek.

Slovenski delavec bo s tem sklepom dvakrat udarjen: 1. Ne bo dobival podpore tako, kakor dosedaj. 2. Njegov prispevek za sanacijo pasivnih okrožnih uradov, ki je že sedaj sorazmerno najvišji, se bo še zvišal.

Vse, kar je dosedaj Osrednji urad ukrenil, je šlo na račun podpor. Zadnji sklep dokazuje, da ne pozna v tem pogledu meje. To pa zaradi tega, ker delavstvo ni znalo braniti svojih pravic. In bo šlo tako naprej, dokler bo mirno prenašalo take operacije na svojem lastnem telesu.

V današnjem članku opozarjamo na nove krivice, ki jih pripravlja Osrednji urad, v prihodnjih številkah bomo osvetlili tiste momente, zaradi katerih nastajajo pri raznih okrožnih uradih deficiti.

Inserirajte v „Del. Pravici“!

mejljo še tako resno in idealno delavsko borbo. Če bo to, potem bo šel razvoj v drugi smeri in se bo videlo pozitivno in stvarno delo strokovnih organizacij, ki so pa dandanes nujno potrebne predvsem moralne podpore vsakega dobromiselnega človeka.

STROKOVNA POROČILA

Rudarji

Krmelj. V nedeljo 18. t. m. smo imeli pri nas zelo dobro obiskan sestanek, na katerem sta nastopila dva poročevalca. Tovariš Marinček je govoril v imenu JSZ. Poudaril je pomen delavske strokovne organizacije. Brez organizacije ni delavca. Vsaka delavska strokovna organizacija mora biti pa svobodna, samostojna in neodvisna. Članstvo samo mora ustvariti tako organizacijo in tudi napram njej točno izvrševati svoje dolžnosti, pa naj bo ta dolžnost v obliki plačevanja članarine ali pa v udeležbi sestankov. JSZ je pripravljena podvzeti vse korake, da se zboljša položaj delavstva, toda svojo nalogo bo pa mogla izvršiti le, če se bo opirala na zavedno, disciplinirano in solidarno članstvo.

Drugi poročevalec načelnik II. rud. skupine Pliberšek je govoril o pomenu delavske izobrazbe. Tej izobrazbi je posvečen 15 dnevni tečaj, ki ga bo imel v Krmelju. Delavstvo je več kot dve uri trajajočemu sestanku zvesto sledilo ter upamo, da bo tudi uspeh zadovoljiv.

Stavbinsko delavstvo

Stavbinici kamniškega okraja. — V nedeljo 25. oktobra se bo vršil v gostilni Bunkež v Jaršah ob 9 dopoldne važen sestanek stavbincev kamniškega sreza. Obravnavala se bodo vprašanja stavbnega delavstva v srezu. Pride zastopnik JSZ (centrale), kjer se bo podrobno obravnaval osnutek kolektivne pogodbe za prihodnjo sezono. Torej sestanek je res zelo važen. Zato se ga udeležite prav vsi, zidarji, tesarji, delavci, organizirani in neorganizirani, iz vseh krajev in podjetij, da tam poročate o vaših krajevnih razmerah. Zavedajmo se, da je naša bodočnost odvisna od naš samih. Dovolj je bilo odlašanja. Kolikor moči, toliko pravice. Privedite vse znanke in prijatelje stavbince, ker le v slogi je moč.

Komenda. Na našem sestanku v nedeljo, dne 4. t. m., o katerem smo že poročali, smo podrobno reševali osnutek kolektivne pogodbe, katera naj bi se za prihodnjo sezono predložila vsem stavbenim in gradbenim podjetjem dravske banovine.

Vse prav! Še bolj prav pa se mi zdi to, da naši tovariši razumejo naše interese prav v tem, da skoro vsak posamezen član ve nekaj poročati, kako je z razmerami na stavbi, kjer dela. Le tako naprej. Želimo samo, da se nam pridružijo sezonski stavbeni delavci, tudi ostalih podjetij ožje okolice, da se čez zimo pripravimo. Tovariši! — Skrajni čas je, vzdramite se. Naš prihodnji sestanek bo 1. novembra t. l. ob 8 zjutraj, bodite točni in polnoštevilni. Vabljeni tudi drugi, ki se za stvar zanimajo.

Lesni delavci

Gračnica. V zadnji »Del. Pravici« smo poročali o sestanku naših članov, ki je bil eden najlepših v našem gibanju, in pa tudi o agitaciji nekaterih egoistično razpoloženih ljudi, da bi se razbila delavska skupnost. Pri tem trdijo, da ni napravila JSZ svoje dolžnosti in da tudi sedanje vodstvo ni na mestu. Vsak, kdor je pošten, in tudi marsikateri zaplotnik bo moral priznati, da je bila JSZ vedno na svojem mestu, pa če je bilo treba braniti posameznega člana ali pa celoto. Koliko vročih pogajanj in trdih nastopov je bilo! Ravno zasluga JSZ je, da so nastopili v naši tovarni boljši in mirnejši odnosi in da ni treba vsak mesec klicati na pomoč JSZ samo in druge oblasti. Videz je, da nekaterim to ni ljubo.

Pa sedanje vodstvo! Tisti, ki sploh ne spadajo med delavstvo, ali pa, ki menijo, da ne more in ne sme biti organizacije, če ni pod njihovo komando, agitirajo proti odboru. Vsakdo pa ve, da tudi sedanji odbor vrši svojo težko nalogo v polni meri. Predvsem je pa toliko na mestu, da ima pogajanja ali pa intervencije pri podjetniku izključno v korist delavstva, ne pa v lastno korist. Kajti sedanji odbor ima ravno toliko plače, kakor ostalo delavstvo. Na delovanju teh nekaterih bivših funkcionarjev se še vsi člani dobro spominjajo. Zato pa ne bodo dobili na svojo stran nobenega zavednega člana. Upajmo, da tudi tistih ne, ki še danes premišlujejo, ali spadajo v delavsko skupnost ali pa med delavske razdiralce.

Nekateri, ki mislijo, da so zelo mogočni, groze celo z žrtvami. Tudi takih groženj se ne strašimo. Kajti pod vodstvom naše JSZ smo že strli marsikateri trdi oreh, nikoli se nismo umaknili in smo izšli iz bojev še vedno zmagoviti. Zato tudi smemo vsakomur odkrito pogledati v obraz. Zato tudi vemo, da smo na pravi poti. Še več. Vemo, da se s te poti ne smemo umakniti. Z vero v Boga in iz ljubezni do bližnjega bomo vztrajali, in sicer neomajno vztrajali. Vemo, da bo skupina JSZ še vedno obstajala, ko že davno ne bo več razdiralcev delavske skupnosti med nami v obratu.

Vse člane pozivamo, da se zavedajo svoje dolžnosti do organizacije. Naša delavska organizacija mora ostati naša nepremagljiva trdnjava in zaščitnica. Naše geslo bodi: Živi borba za delavsko skupnost! Živi delavska sloga!

Volitve v jeseni — peč

Tovarna Lutz peči, Ljubljana VII., Šiška. Tel. 32-52

Duplica. Z ozirom na spomenico, naslovljeno na podjetje, sprejeto na zadnjem sestanku 8. sept., sklicujemo strokovni sestanek za nedeljo 25. oktobra ob dveh popoldne pri Herletu. Obravnavali bomo odgovor podjetja na spomenico in vse tekoče zadeve. Sestanek je zelo važen, zato pokažite s svojo udeležbo pri obravnavi spomenice isto zanimanje kot ste ga pri sprejemu iste.

Nedelja je, vsakdo ima čas, da se sestanka udeležite! Nobenih izgovorov, ampak prav vsi in vse pridite na sestanek ob vsakem vremenu.

Celjsko okrožje

Celje. Tovarišice šivilje so imele pretekli teden sestanek, na katerem jim je bilo v prvi vrsti povedano, kako daleč stoji zadeva z njihovo kolektivno pogodbo. Zaenkrat se še ni dalo doseči ono, česar želi organizacija, kakor tudi tovarišice. Podjetje se sicer ne protivi kolektivni pogodbi, vendar se na vso moč sklicuje na tovrstne konkurence, ki mu onemogoča zboljšanje razmer pri šiviljah, delavkah. Kljub tej trditvi smo še vedno svojega menja: kapital dela z delavkami, kar hoče, bogato pa nagradi tiste, ki so zato tu, da delajo na vse načine za podjetnikov profit. Saj menda ni treba povedati kdo so tisti. Šivilja nima niti en dan dopusta, čeprav je v službi čez 10 let, mlad gospod z manikiranimi nohti pa lahko gre v Italijo na oddih! Tovarišice bodo vztrajale na zahtevi dalje, organizacija pa bo na vsak način gledala, da pridejo one kakor vse druge do tega, kar jim po božji in človeški pravici gre! Na sestanku je imel predavanje tudi dr. Hanželič.

Celje. Vse članstvo naj pride v nedeljo, dne 25. oktobra t. l. točno ob 9 dopoldne v naš lokal na redni mesečni sestanek. Saj vemo, da delamo mi vsi le zase. Delavski sestanek je ono sredstvo, ki nas v borbi vodi in opogumi. Vsi: peki, šivilje, tekstilci, kovinarji, nameščenci in člani KDM se naj gotovo udeležijo sestanka. Na sestanku bo govoril med drugimi tudi tov. Rozman iz Ljubljane. Po sestanku pa se vrši okrožni sestanek za celjsko okrožje. Tudi delegati od skupin se naj poprej udeležijo sestanka.

Tekstilno delavstvo

Otiški vrh. Med našim delavstvom v tovarni Ornič in Mitrovič je še vendar precej volje in delavske zavesti. To je pokazala velika udeležba na našem zadnjem sestanku. Prišli so na sestanek tudi taki, ki še niso člani ali vsaj svoje obveznosti do nje zelo neredno izvršujejo. Za slednje velja le eno: ali biti neorganiziran in tako proti delavskim interesom in strokovni organizaciji. Srednje poti tu ni. Odslej bo skupina prejemala prošnje in pritožbe samo od organiziranih delavcev. Prav tako se bodo vršile intervencije samo za one člane, ki redno izvršujejo napram organizaciji svoje dolžnosti.

Na sestanku je poročal tov. Rozman Peter iz Maribora. Obrazložil je potek bojev za kolektivno pogodbo, tekstilnega delavstva dravske banovine. Povedal je, kako komplicirane priprave so bile potrebne za to enotno pogodbo, kakor tudi kakšne težave so nastopile, ker so bili podjetniki enotni,

na drugi strani pa delavstvo te enotnosti ni znalo čuvati. V kolikor so bile tu napake, ki so izredno težke, niso le teh krivi »farški« ali »klerikalni« delavci, marveč povsem drugi činitelji. Zato je najbolj umazano, ako se danes kaže na našo organizacijo, češ, da smo »kapitalistični zavezniki« in da smo mi povzročili, da delavstvo v tem boju ni uspelo. Ako je sploh kdo izmed delavstva »kapitalistični zaveznik«, tedaj so rdeči, ki so to stavko naročili in jo seveda tudi povzročili. Stavka je zadnje sredstvo, katerega se delavstvo poslužuje, da ohrani svoje pravice. Tukaj se to ni storilo, pač pa se je delavstvo predčasno pognalo v stavko in s tem povzročilo zmedo in seveda tudi ojačilo odpor gospodarskih krogov.

Vsa poročila so bila izredno poučna in zanimiva. Želimo si večkrat slinih sestankov. Vsi v organizacijo! Ker le organizirani bomo kos težkim nalogam v bodoče.

Mariborska ekspozitura

Maribor. Preteklo nedeljo, dne 11. t. m. se je vršil sestanek tekstilnih delavcev. Prišli so tovariši delavci iz tovarn Doctor in drug, Hutter, Erlih, Jugotekstil in Rozner. Tov. Kores je poročal o poteku in dogodkih tekstilne stavke. Ta sestanek je bil izredno potreben, ker razni ljudje namenoma trosijo lažnjive vesti med delavstvom in ga skušajo še sedaj po stavki zavajati na stranpota. Poleg tega hočejo pokazati delavstvu, da so strokovne organizacije bile tiste, ki niso storile svoje dolžnosti. Pojasniti delavstvu položaj kakršen je bil, je zato naša dolžnost. Sestanek je bil dobro obiskan in je delavstvo vzelo poročila z zadovoljstvom na znanje.

Maribor — Doctor in drug. Ako hočeš izpokopavati ugled in čast poštenega človeka, začni ga sumničiti in obrekovati. Obrekuj ga na veliko, ker nekaj potem od tega gotovo ostane. Tako delajo sedaj nekateri neznačajneži v predilnici Doctor in drug. Tisti, ki so si upali v najtežjih trenutkih izpostaviti se za skupno borbo in se pogajali za kolektivno pogodbo, se sedaj napadajo in blatijo. Očita se jim, da so bili plačani, da so delavstvo prodali itd. Le tistih ti ljudje ne vidijo, kateri so delavstvo brez pomisleka pognali v stavko in s tem pokvarili delavski delegaciji, katera se je pogajala, položaj, da ni mogla tako zastopati delavskih interesov, kot bi to bilo za tako borbo nujno potrebno.

Prijatelji, borci za pošteno delavsko borbo, se tedaj sovražijo, sumničijo in blatijo, oni pa, ki so delavstvo zapeljali, se hvalijo in se jim veruje. Kako je mogoče, da delavstvo tako nesmiselno ravna. Predvsem zaradi tega, ker ni bilo vzgajeno in pripravljeno na tako težke borbe in ker noče sebi priznati, da je to res. Zato je treba napadati in blatiti druge, da si s tem sebi olajša vest. Za poštene delavce pa velja, da se bo treba tudi sedaj še bolj kot prej boriti in strniti delavske vrste. Zato pogumno naprej!

Nameščenci

Na zadnji odborovi seji je bilo sprejetih pet novih članov oziroma članic. Dalje se je poročalo o živahnem gibanju naših članov v Mariboru. Tov. blagajnik je poročal, da je članarina narasla, vendar pa nekateri člani zaostajajo z rednim plačevanjem. Vsi, kateri ste prejeli opomine, se zavedajte svoje organizacijske dolžnosti in nakažite prispevke po pošti. Podružnice, obračunavajte za vse vpisane člane. Blagajnik.

Iz centrale

Strok. skupinam JSZ in MZ. Kolikor bi naročili delavskega koledarčka za l. 1937, naročite takoj. Tiskarna bo čakala s stavkom še ta teden. Zato pohitite z naročili. Vsak naš delavec in delavka mora imeti naš delavski koledarček!

Iz Skofje Loke. — Medeni križi. Kar dva para iz vrst naših članov in članic sta si ustanovila lastno ognjišče, in sicer tov. Lojze Stajer s tov. Francko Okorn, ter tov. Franc Konič s tov. Francko Bernik. Obema paroma želimo, naj jih spremlja na novi življenjski poti božji blagoslov. Iskreno čestitamo!

France Žužek:

Kje je laž in kje resnica?

Beli g. Milan Valant o zelenih leta 1933

Ob priliki drugih rednih volitev v Delavsko zbornico pred tremi leti sem dobil v cenzuro in korekturo zelo obširen voliven letak »Strokovne zveze privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije«. Avtor letaka je bil g. Milan Valant, uradnik OUZD v Ljubljani, takrat polnoodgovorni funkcionar JSZ in imenovane naše nameščenske zveze. Letak je nosil naslov: »BESEDA nameščenskim volilcem in volilkam ob volitvah v Delavsko zbornico v Ljubljani dne 21. in 22. oktobra 1933.« — Letaka nisem mogel prekorrigirati. Letak namreč ni bil na višini resne zrele strokovne organizacije in objektivne kritike. Glavni volivni odbor JSZ, ki je vodil volivni boj zoper štiri sovražnike: zoper rdeče, plave, zelene in zoper tajna pisma proti kandidatni listi JSZ, in to resno, odločno, a zelo dostojno, je na moj predlog Valantov letak kot neumestno in nevalificiran odklonil. G. Valant je bil drugega mnenja: da je letak dober, izvrsten, da mora med nameščence, da je končno nameščenska zveza avtonomna in da ima svoj avtonomen volivni odbor itd. Pregovoriti se je dal le toliko, da je poslal letak na vpogled nosilcu liste tov. ing. Alojziju Zurnu, upravitelju škofijskih posestev v Nazarjih. Tov. Zumer je publikacijo letaka ogorčeno prepovedal. G. Valant pa je šel in je letak tak kot je bil razposlal. Radi tega in radi drugih nediscipliniranih nastopov po volitvah je bil g. Milan Valant nekaj mesecev nato iz JSZ izključen.

V letaku »Beseda«, ki je zelo dolg in bi mogel z njim napolniti naše glasilo, je g. Valant največ pažnje obrnil na zeleno barvo. Takole jo je fotografiral:

„Združeni zasebni in trgovski nameščenci Slovenije“

nastopajo kot nova grupa. Nastopajo enkrat kot katoliška, drugič kot krščanska nameščenska strokovna organizacija, kakor pač bolje kaže.

Ali so „Združeni“ res kršč. organizacija?

Leta 1928 so bile na vidiku volitve v Pokojninski zavod za nameščence. Takrat smo meseca aprila brali v nekem dnevniku (misli »Slovenec« — op. pisca), da se pripravila splošna nameščenska organizacija, ki bo odpravila organizacijsko razrvanost. Nekaj dni za tem se je tudi ustanovilo društvo »Združenih nameščencev« pod predsedstvom g. Vrtočca V., v katerem so se zbrali poleg male skupine krščanskih nameščencev tudi nameščenci raznih svetovnih nazorov... Zanimivo je dalje, da so se takratni vodje »Združenih« predstavljali pred nameščenci kot splošna organizacija, za kulisami se izdajali za verne strankarje, danes pa hočejo veljati za katoliško organizacijo! Tisti, ki imajo v roki njihova pravila, pa vedo, da v pravih »Združenih« ni besedice o kakem krščanskem značaju društva. — Društvo »Združenih« ni krščansko niti katoliško, ni konfesionalno, ne interkonfesionalno, ampak je forma, katero bi mogla izrabiti zase katerakoli skupina za svoje pustolovske namene, s katero je vedno mogoče ubijati v nameščencih še zadnjo trhico vere v organizacijo.

Ali so „Združeni“ sploh strokovno društvo?

Trdimo, da »Združeni« sploh nimajo smisla za strokovno delo. Vedno so se izogibali strokovnega dela in jih je naša organizacija zastojno pozivala na sodelovanje. — Druga skupnica »Združenih« pa, ki je bila nekaj časa v naši organizaciji, je stala v njej le z eno nogo. Govorila je vedno, da je strokovno delo nemoderno, da so žrtve za organizacijo v obliki članarine previsoke in da odločuje le politika. Organizacijo so hoteli preosnovati v konservativen sistem; bili so proti njenemu razmahu predvsem čez slovenske mejnike in proti zvezam z internacijo. Žulilo jih je tudi nadzorstvo JSZ, ker so izdajali denar iz podpornega fonda za posojila mesto za brezposelne in bolniške podpore. Ko je med članstvom proti njim zavrelo, so se sami izločili in prešli k »Združenim«. To so tisti »mladi agilni fantje«, o katerih

govori okrožnica »Združenih« in ki se hvalijo, da so prinesli novega duha.

Kaj pravi tradicija?

»Združeni« hočejo biti krščansko strokovno društvo. Vsa tradicija pa kaže, da so se zbirali le v sklopu JSZ vsi oni krščanski nameščenci, ki so hoteli delati res strokovno... Vidimo, da je tradicija našega nameščentva združena z boji delavstva, organiziranega v JSZ. Zato postopa SZPTNJ v duhu tradicije, če noče prelomiti fronte z JSZ in slediti desidentom. Le v slogi je moči! Vsakogar, ki hoče razdreti enotnost, moramo smatrati za škodljivca strokovnega gibanja in njegovega razdiralca. Oni, ki vodijo društvo »Združenih«, so odločno na zmotni poti, ker cepijo enotnost.

Enoten nastop za volitve so onemogočili „Združeni“!

Na krščanskem nameščentvu pa je, da voljo za enotno naše gibanje pri volitvah v Delavsko zbornico močno manifestira. Razbijačem nobenega glasla!... Gre za razbitje razbijačev... »Združeni« vas hočejo poznati le pri volitvah!

Zeleni g. Milan Valant o belih 1936

Pred tremi tedni mi je funkcionar »Združenih« naznačil, da bo izšla pod založbo ZZZ neka brošura, ki da jo je spisal g. Valant in me je vprašal, če jo bom bral. Odgovoril sem, da težko, ker da Valanta še prej nisem mogel brati deloma zaradi njegovega sloga, deloma zaradi svoje vsebine njegovih pismenih proizvodov. Mnogokrat sem moral namreč popravljati njegove članke, zlasti pa resolucije. G. Valant je bil namreč vsa leta, kar je bil v vodstvu JSZ, tisti, ki je največ dal na resolucije. Jaz sem jih moral pa popravljati. Dostikrat sem smatral to neplodno delo za hudo osebno kazen.

Ko pa je »Slovenec« naznačil, da je brošura izšla in da bo v prihodnji nedeljski številki o njej napisal oceno delavski organizator in voditelj J. L. (Joža Langus) in ko sem nato tisto oceno prečital, sem bil prepričan, da je brošura res nekaj novega in sem se odločil za branje. Ko pa sem jo bral, sem se po zakonu asocijacije spomnil vsega, kar sem imel od g. Valanta kadarkoli v korekturi: bilo člankov, bilo resolucij. Skoro vse, kar je v prvem delu knjige, ako odmislimo nekaj misli o korporativizmu, je naše glasilo že predelalo tako v člankih kakor tudi v resolucijah raznih nameščenskih občnih zborov in sestankov s to razliko, da je »Pravica« črtala osebna mnenja in publicirala te, kar se mora smatrati za dognano, torej splošnoveljavno in obvezno. V prvem splošnem delu piše brošura mnogokje o rečeh, ki morajo biti itak temeljni ne samo vsakega sindikata, marveč društva vobče. Odlikuje pa se ta del s klasično nepreglednostjo. Bravec, ki bo hotel imeti od brošure praktičen hasek, se bo lovil med poglavji, naslovi in podnaslovi, pa še ne bo vedel, kje je bilo prav za prav zapisano to ali ono, zakaj pisec se ponavlja, zametuje enkrat tisto, kar je drugje že proglasil za veljavno. Tako n. pr. odreče državi vsako funkcijo razun nadzorstvene v vprašanih gospodarstva, na drugi strani pa ji določa take dolžnosti, o katerih bo imel marsikdo trdno mnenje, da je boljše, ako državno birokracijo pustimo pri miru. V poglavju stanovske ureditve človeške družbe je pisec brošure položil že kar maturo. Bravec bo dobil vtis, da je treba na Valantov program pritisniti še impriatur državne uprave, pa smo na konju. Naša uboga utureška internacijo, ki za spoznanja pisca brošure najbrže še ne ve, pa se muči s študjskimi dnevi, na katerih vseučiliški profesorji in svetovni socijologi razglabljajo šele o temeljnih stanovske ureditve družbe ter priporočajo vsem, ki se s temi vprašanji pečajo, skrajno previdnost, preden bi se spustili v konkretna dejanja!

Ako odštejemo v brošuri stvari, o katerih so se začele javne razprave šele po letu 1933, je v njej v bistvu naštetu vse tisto, kar je bil pisec našel leta 1933 v svoji edinstveni okrožnici »Beseda« kot uvod, da je nato na svoj zares svojstven način

Danes zmagujejo aktivni pokreti. Gre za to, ali bo zmagal marksistični, nacionalni ali krščanski socializem, ki ga je pri nas zasidral dr. Krek. (Podčrtal pisec.) »Združeni« niso ne za eno ne za drugo! Oni nočejo odločitve, hočejo ribariti v kalnem. Ljudje take miselnosti ne spadajo v delojemalske vrste... Duh Janeza Evangelista Kreka je z nami!... Tako g. Valant.

Podčrtano je samo to, kar je bil podčrtal avtor te okrožnice g. Milan Valant sam. Svoji dve nijansi sem označil. JSZ je že tedaj vedela, da pripravljajo izvennameščenski in izvendelavski krogi katoliških vrsta poleg nameščenske še splošno delavsko strokovno organizacijo. Vendar smo Valantovo okrožnico odločno zavrnili kot ljudje, ki se zavedamo resnosti delavskega položaja. Nismo namreč v tem našem lepem sindikatu radi svojih muh in svojstvenosti, marveč radi notranjega ključa dolžnosti. Sedemkrat se mora človek prelomiti in se vsega odmisli, če hoče dati delavstvu tisto malo trajnega, kar v vsakem posamezniku vobče takega je, kar bi se smelo kot trajno označiti. Prav zato pa je v nas: prepričanje, trdna in neomahljiva vera, da gredo naše ideje zmagoviti bodočnosti nasproti. To pa bodo delali le možje doslednosti. Doslednost pa je značaj. In značaj je polnost moža in človeka. Na te bomo gradili svoje stavbe, na granitne skale, ne na pleve, ki jih vsak vetrič odpihne.

mogel udrihati po plavih in rdečih, najbolj pa po zelenih. Celo Prešernovih »Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi!« ni mogel pozabiti.

To dejstvo nam bo stopilo predvsem pred oči, ako smo se s težavo prerili preko glavne vsebine brošure do dodatka. Tam je pisec nagromadil napadov predvsem na vodstvo JSZ, češ: kar sem povedel prej, to drži 100%. JSZ pa je zašla. Ona ni na pravi poti. Zato so se ustanovili »Združeni«. In le tem gre vera in zaupanje. Brošura je torej tendenčna, je spisana proti JSZ in jo moramo kot neobjektivno odkloniti magari pod rizikom, da nam ne bo nikdar priznan naslov »delavskih organizatorjev in voditeljev«.

Pri nas je že prej vladalo mnenje, da je z g. Valantom diskusija nemogoča. Zato tudi z njegovo brošuro ne bomo mnogo polemizirali. »Slovenec«, zlasti »Delavska fronta« in drugi lističi pa so pokazali, da jim je dobrodošla kot napad na strokovno smer JSZ. Vam naša beseda: Vsakdo, ki nas pozna v javnem in privatnem življenju, mora vedeti, da je v nas polnost katoliških načel, JSZ pa je dala za pravo krščansko smer manifestačne dokaze in jih še bo, ne zaradi obrekovavecev, marveč zato, ker so ponovite teh dokazov potrebne. Komu torej v korist razbijanje katoliške skupnosti?!

Brošura zmeče vse v en lonec: Akademike »Borec«, spor dr. Stanovnika z vodstvom SLS, »Orlovsko zvezo«, »Ogenj«, »Plamen«, »Beseda«, »Krekovo mladino« itd. In to on, ki je bil vsa tista leta funkcionar JSZ ter je linijo tudi zagovarjal, pa še kako! On, ki ve, da JSZ ni imela vpliva na »Ogenj«, »Plamen«, da je »Beseda« izdajal poseben konzorcij, da se je bila »Beseda« že ob ustanovitvi deklarirala za nevtralnno revijo. Zameri, da se je JSZ na znamenitem občnem zboru leta 1932, ki ji bo vedno v čast, proglasila za maticeo gibanja in da si je pridržala oblast razsodbe v načelnih vprašanih. Zamolči pa, da je JSZ storila to zato, da končno dobi ingerenco na mladinsko gibanje, ki načelno ni bilo neoporečno. Zamolči, da je JSZ obsodila »Plamen«, ki pa je še izhajal, dokler je imel od prej denar. Zamolči, da sem 18 mesecev prej položil funkcije v sindikatu in v DZ s striktno in močilo izjavo, da JSZ s strujo v mladinski organizaciji ne gre in iti ne more. Zamolči sedanjo mladinsko organizacijo, ki gre pravo pot, pa jo bodo najbrže prav za to napadali.

Sicer pa se bolj kot piscu čudim »Slovenčevnu« recenzorju brošure, kako je mogel mimo »Ognja« in »Plamena«, saj je, če se ne motim, aktivno sodeloval pri listih, pri prvem celo v odlični meri. Bil pa je tudi aktiven odbornik mladinske organizacije. Saj bo menda šele eno leto ali kaj, kar je odšel.

Pisec ponavlja, da je imela JSZ pred vojno 6000 članov. Ne pove pa, da je radi Goriške in ne srečnega Korotana odpadlo najagilnejše članstvo.

Doma in po svetu

Domači dogodki

Palaco narodne skupščine so slovesno otvorili v nedeljo v Belgradu. Temeljni kamen je položil pred 30 leti pokojni srbski kralj Peter I. Blagoslovitev zgradbe je opravil pravoslavni patrijarh Varnava. Predsednik skupščine Čirić je imel pri tej priliki dolg značilen govor. Veselje ob otvoritvi ni popolno, ker ni Hrvatov, ki so pustili v parlamentu svoje najboljše sinove izkrvaveti. Treba je dvigniti moralo skupščine. Kralj Aleksander s 6. januarjem, ki je bil le dejanje v skrajni zadregi, potem ko so bile preizkušene vse možnosti, ni hotel postaviti načela. Hrvati so tisti, ki so prvi sprožili idejo združenja Jugoslovanov. Gotovo je, da so tudi še danes oni kljub trenutnemu nerazpoloženju v svoji duši — Jugoslovani. Z Jugoslavijo in v njej so povoljno rešeni vsi nacionalni problemi. (Tudi hrvaški? — slovenski še ne). Niti narodna niti materijalna eksistenca ne enega ne drugega ni več vprašanje. Ali je pri nas še kaka stranka ali politik, ki ne bi že presukal svojih načrtov za 180 stopinj? Naj da vsakdo odgovor sam zase in samemu sebi. Svet okoli nas rešuje socialna in gospodarska vprašanja, zahteva se socialna pravičnost, v težkih pretresih se poraja nov svet, mi pa se v svoji majhnosti okorelo borimo z zgolj političnimi vprašanji. Tista stranka, tisti pokret bo zmagal, ki bo imel največ razume-

vanja za te sodobne probleme in ki bo uredil socialne in gospodarske razmere. Impozantna politična zavednost hrvaškega naroda temelji tudi na tem, ker je pokazal ta narod zdrav čut tudi za socialna in gospodarska vprašanja in jih jasno opredelil. Mi pa priznajmo, da smo dezorientirani in da smo mnogo pogrešili. Veličina te nove palače se gubi v bolesti, ker ni tu vseh bratov, kakor veličina domovine ni mnogo vredna, če bratje niso složni. Zato: »Živela složna Jugoslavija!«

O temeljnih državljskih pravicah je govoril v Čačku prvak srbske demokratske stranke dr. Ikonić. Brez svojih pravic in dolžnosti se zavedajočih državljanov ni mogoča zdrava in uspešna politika. Če pa režim ne spoštuje temeljnih pravic do državljanov in jih ne varuje in to v vseh svojih družbe brez razlike na bogastvo in razred. Moč države ni v biču in organizirani sili, marveč v ljubezni in predanosti državljanov do nje. Te predanosti pa ne morejo ustvariti niti pretneje niti kazni, marveč samo iskrena prizadevanja, da se družba uredi tako, da se bodo njeni člani čutili samosvoji. Zato je treba dati vsem enako svobodo in enake pravice, ne pa da se eni grejejo na soncu pravičnosti, drugi pa nezasluzeno trpe krivico.

Iz JNS odhajajo bivši radikali, ker se ne strinjajo s fašistično smerjo, ki jo ubira stranka pod novim predsednikom Živkovičem. Iz glavnega od-

bora stranke je izstopilo 11 članov. Odstopil je tudi častni predsednik stranke Uzunović. Tudi predsednik kluba senatorjev JNS Timotijević je s še tremi senatorji izstopil iz kluba. Ostali so le še: peščica bivših srbskih demokratov, bivši »samostojni« demokrati in kmetijski iz dravske banovine in pa kolikor se je nateplo skupaj raznih političnih koristolovcev z vseh vetrov.

Na shodu JNS v Valjevu v Sumadiji sta govorila senatorja Banjanin in dr. Kramer. Shod je popolnoma obvladovala opozicija in zlasti Kramerju izpraševala vest zaradi »Bate«. Posebno obrtniki in delavci so vpili: »Dol Kramer! Koliko ste dobili, da ste pripeljali v državo »Bato«?« — Dr. Kramer: »Tožil vas bom vse za razžaljenje časti.« Shod so morali zaradi hudega razgrajanja kmalu zaključiti.

55 milijonov din je odobrila vlada za razširitev telefonskega omrežja v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani. Dela bodo trajala 3 leta.

Velika deputacija kmetov iz severne Vojvodine je bila pri kmetijskem ministru zaradi nove uredbe o kmečkih dolgovih.

Nameščenci zagrebskega tramavaja in avtobusov so dobili vsi odpoved, ker so stopili v stavko. Lastnica tramavaja, mestna hranilnica, že najema nove uslužbenke. Zato so stavkujoči sklenili poslati deputacijo k predsedniku vlade.

Tu i dogodki

Belgijski kralj je imel v ministrskem svetu govor, v katerem je sporazumno z vladnimi strankami (katoliško, socialistično, liberalno) nakazal novo smer belgijske zunanje politike. Belgija hoče biti spet kakor pred vojno nevtralna in se odreka svojemu zavezništvu s Francijo. Da pa se ne bi ponovilo leto 1914., ko so Nemci brezobzirno prekršili tudi od njih samih priznano nevtralnost in udrli preko nezavarovane Belgije proti Franciji — zato bo poskrbljeno s krepko armado. Ta armada bo imela res samo nalogo braniti državo pred vpadom sovražnika. — Italijansko časopisje je nezadovoljno z novim preokretom položaja v zapadni Evropi. Sumi se da je to angleško maslo. Francija in Anglija sta bili na ta belgijski korak pripravljene. Nemško časopisje se raduje — kako dolgo? Italiji je vsekakor omajana njena mešetarska vloga med Nemčijo in Francijo. — K tej nagli izpremembi v Belgiji pa je bržkone največ doprineslo dejstvo, da so Flamci zelo prijazno razpoloženi napram Nemčiji in zato v vojaški suknji ne bi hoteli iti v napad proti Nemcem. Da se rešijo prav temelji države, je bila trenutna rešitev edino ta. Flamci, po krvi Germani, so se zadnja leta narodnostno tako dvignili, da bi šli tudi preko meja države, če bi v okviru svoje dosedanje državne pripadnosti ne dosegli svojih nacionalnih pravic in stremljenj. —

V Nemčiji vse bolj primanjkuje živil. Klirinški sistem je zadnja devalvacija močno razmajala. Na drugi strani pa se uvoz živil ne more povečati, ker ni na razpolago deviz, katere potrebuje za uvoz surovin v prvi vrsti vojna industrija. Zato bo časopisje spet dobilo nalogo, da pripravi prebivalstvo na nove omejitve. Industrija zahteva devalvacijo marke ker nemški izvoz stalno pada, in bo sedaj po devalvaciji drugih valut še bolj padel, če se ne razvrednoti tudi marka. Nacistični gospodarski teoretiki pa nasprotujejo temu in z Göbbelsem na čelu trdijo, da Nemčija že iz prestižnih razlogov ne sme znižati vrednosti marke. V resnici pa se protivijo zato, ker bi cene neizogibno strahotno narasle in pokazala bi se vsa nemoguć nemškega narodnega socializma.

LESNO DELAVSTVO.

St. Vid. Vse člane naše skupine obveščamo, da se bo v četrtek, dne 29. t. m. ob 20 vršil v prostorih Ljudskega doma v St. Vidu članski sestanek. Vsi na sestanek, kajti čim bolj bomo enotni in složni tem lažje si bomo uveljavili naše pravice.

Tovariši!

Pristopajte kot člani k
„Delavski tiskarni“
registrirani zadrugi z o. z.

KNJIGOTISK
BAKROTISK
KLIŠARNA

LITOGRAFIJA
KAMENOTISK
OFFSETTISK

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA • KOPITARJEVA 6

ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI
SELE PRAVO LICE. - ZA REKLAMO V
VISOKIH NAKLADAH UVAZUJTE LE OFF-
SETTISK, KI JE DANES NAJCENEJŠII

Ponavlja bedastočo, da je imela JSZ 1922 25.500 članov. Kedaj neki? Še 2500 ne, plačujočih namreč. Število 25.000 pa je bila navadna baharija napram internacionalni, zaradi katere smo morali kasneje moledovati za odpis članarine, ki ni nizka. Nekje citira, da je bilo napisano, da je demokracija — laž. Koj nato citira dr. Gosarja, ki govori o laži-demokraciji. Dokazuje, da je centralizem JSZ škodoval. Pozablja pa, da Slovenija ni Nemčija in da je nemški posnetek pri nas nemogoč. Citira padanje prispevka v letih diktature. Zamolčuje pa, da so radi racionalizacije ostale na cesti stotine članstva pri nas kakor drugod po svetu, molči obenem o tem, da je bil tedaj blagajnik JSZ. Naj bi on vzel naše današnje članstvo in članarino, pa bi se mogel prepričati, kako prospava organizacija, kadar jo dobe sposobni in izčiščeni ljudje v roko!

Odklanja izraz kršč. socializem, sklicujoč se na Kreka. Naj prečita svojo »Besedo«! Tam pravi: »Na prava pota! Vse različne nedostatke so seveda opazovali vsi, ki so se zanimali za strokovno gibanje, stoječi v organizaciji ali izven nje. Zato je prišlo tudi do poizkusov za preusmeritev. (Kdaj in kako! — Op. pisca.) Vodstvo JSZ je šlo svojo pot. Preostala je le možnost, ustvariti nove krščanske strokovne organizacije. — Prvi so šli svojo pot javni nameščenci. (Vse »gre svojo pot« — op. pisca.) Izrazitejši sunek v to smer je bil ta dan z

»Društvom združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije«. Ko pa tudi delovanje tega društva ni imelo zaželjenih posledic na smer vodstva JSZ, je bila ustanovljena »Zveza združenih delavcev.«

Tako! Mož naj prečita, kaj ja zapisal o ustanovitvi »Združenih« v letaku »Besedi« l. 1933! Tako mi še nismo zdelovali nobenega sindikata in ga tudi ne bomo. Zakaj: Svobodni vsi ljudje in vsi narodi! In še to: Vodstvo JSZ tvori danes sami organizirani ročni delavci. Pa gre. Prej, ko se je jara gospoda kregala o raznih sistemih in resolucijah, pa ni šlo. Na nas pa je, da o pravem času in na pravi način dokažemo slovenski javnosti, da je bil šviga-švaga element bodisi od »Orlovske zveze«, bodisi oni iz opozicije bivše SLS, ki je vsa ta leta delal zgago v JSZ kot mladinski organizaciji, zakar naj bi odgovarjalo naše delavstvo in vodstvo JSZ!

Hudo je človeku, kadar mora soditi. Zakaj najbolj se približamo božji Ljubezni, kadar odpuščamo. To bi bilo najbolj po naših intencijah. Kdor neupravičen in po krivici dviga svojo roko in svoj jezik zoper naše gibanje, s tem je račun sklenjen: Naj gre, od koder je prišel! Take napade na JSZ moramo obsoditi.

Preko brošure »Združenih« pojde naše delavstvo z dostojanstvenim prezirom na dnevni red.